

Hoofdstuk 4

Chemisch rekenen

4.1 Rekenen met meetwaarden

- 1 -
- 2 a *Let goed op welke nullen wel meetellen voor de significantie en welke nullen niet.*
De nullen achter de 6 tellen mee, dus bevat dit getal 4 significante cijfers.
b 3 cijfers
c 2,91
d $1,2 \cdot 10^3$
e 4,5
f -0,80 (let op door de berekening $(3,43 - 4,5) = -1,07$. Maar dat is in significante cijfers 1,1 dus twee cijfers. Het is niet gebruikelijk om tussendoor af te ronden. Je rekent dus wel verder met -1,07. De uiteindelijke uitkomst mag je maar in twee cijfers opgeven!)
g *Let op: 12 is een telwaarde en heeft geen invloed op het aantal significante cijfers in de uitkomst*
 $63,6 : 12 = 5,30 \text{ g}$

h

massa	19,3 kg	$19,3 \cdot 10^3 \text{ g}$	.....
volume	1,00 dm ³	$1,00 \cdot 10^3 \text{ cm}^3$	7,2 cm ³

Hieruit bereken je $1,4 \cdot 10^2 \text{ g}$

- 3 a Langs de y-as staan de getallen in 6 cijfers opgegeven. Neem een voorbeeld: welk getal kun je tussen 1700,00 en 1800,00 nog betrouwbaar schatten? 1720,00? Dat betekent dat de nullen achter de komma geen enkele betekenis hebben.
b Beter is om de getallen langs de y-as op te geven als $1,70 \cdot 10^3$. Het is dan verantwoord om die getallen in drie cijfers op te geven.

4

massa	$4,05 \cdot 10^3 \text{ kg}$	20 kg
volume	1,00 m ³	.....

Hieruit bereken je $4,9 \cdot 10^{-3} \text{ m}^3$; dat is $4,9 \text{ dm}^3$.

- 5 Dat is: $65 \times 0,62 + 550 \times 0,723 + 385 \times 0,6994 = 7,1 \cdot 10^2 \text{ kg ijzer}$.

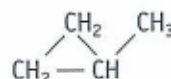
6 -

4.2 Atoommassa, ionmassa, molecuulmassa

7 -

- 8 a 97,43 u
b 98,08 u
c 65,38 u

- 9 a $\text{CH}_3 - \text{CH} = \text{CH} - \text{CH}_3$

- b De molecuulformule van 2-buteen is C_4H_8 . De molecuulmassa is 56,10 u.
Het massa% koolstof daarin is:
 $(4 \times 12,01 : 56,10) \times 100\% = 85,63 \text{ massa\%}$.
De molecuulformule van methylcyclopropan is ook C_4H_8 . Dus is het massa% koolstof daarin ook 85,63 massa%.
c 2-buteen en methylcyclopropan zijn isomeren. Dus het is niet verwonderlijk dat het massapercentage koolstof in beide stoffen gelijk is.
- 10 a *Gebruik tabel 99 van Binas.*
 $2 \times 26,98 + 2 \times 28,09 + 9 \times 16,00 + 4 \times 1,008 = 258,2 \text{ u}$.
b $144,0 : 258,2 \times 100\% = 55,78 \text{ massa\% zuurstof}$

- 11 a Al^{3+} ionmassa 26,98 u; O^{2-} ionmassa 16,00 u
b *Ga uit van 100 u aluminiumoxide en bereken daarin de hoeveelheid aluminium en zuurstof.*
Neem 100 u aluminiumoxide.
Er is 52,9% Al dus moet er $100,0 - 52,9 = 47,1\%$ O zijn. Dan heb je 52,9 u aan Al-ionen en 47,1 u aan O-ionen.
52,9 u Al betekent $52,9 : 26,98 = 1,96 \text{ Al-ionen}$ 47,1 u O betekent $47,1 : 16,00 = 2,94 \text{ O-ionen}$ De verhouding Al : O = $1,96 : 2,94 = (\text{afgerond}) 2 : 3$.
De verhoudingsformule is Al_2O_3 .

- 12 *Neem 1000 atomen magnesium en reken met behulp van de percentages de gemiddelde massa uit.*
De massa van 1000 magnesiumatomen is $23,98505 \times 788 + 24,98584 \times 101 + 25,98260 \times 111 = 24300 \text{ u}$.
De gemiddelde atoommassa van magnesium is dus 24,3 u.

4.3 Chemische hoeveelheid

- 13 *Gebruik steeds het omrekenchema van figuur 4.8.*
Bedenk dan:
- in welk hok staat het gegeven,
  - naar welk hok moet ik omrekenen,
  - welke omrekeningen moet ik uitvoeren?

- 14 a $55,85 + 2 \times 16,00 + 1,008 = 88,85 \text{ g mol}^{-1}$
b $2 \times 12,01 + 6 \times 1,008 + 16,00 = 46,07 \text{ g mol}^{-1}$
c $40,08 + 32,06 + 4 \times 16,00 = 136,1 \text{ g mol}^{-1}$
d $2 \times 26,98 + 3 \times 9,012 + 6 \times 28,09 + 18 \times 16,00 = 537,5 \text{ g mol}^{-1}$
e $5 \times 12,01 + 12 \times 1,008 + 16,00 = 88,15 \text{ g mol}^{-1}$

- 15 a $0,48 \times 100,0 = 48 \text{ g}$
 b $8,7 \cdot 10^{-4} \times 97,43 = 8,5 \cdot 10^{-2} \text{ g}$
 c $4,11 \cdot 10^3 \times 55,85 = 2,30 \cdot 10^5 \text{ g}$
 d $0,20 \cdot 10^{-3} \times 16,04 = 3,2 \cdot 10^{-3} \text{ g}$

- 16 a $60,0 : 32,00 = 1,88 \text{ mol}$
 b $12 : 58,12 = 0,21 \text{ mol}$
 c $1,000 \cdot 10^6 : 17,03 = 5,872 \cdot 10^4 \text{ mol}$
 d $50 \cdot 10^{-3} : 58,44 = 8,6 \cdot 10^{-4} \text{ mol}$

- 17 a $[\text{Ca}^{2+}] = 22,375 \cdot 10^{-3} : 40,08 = 2,23 \cdot 10^{-3} \text{ mol L}^{-1}$
 $[\text{Cl}^-] = 14,25 \cdot 10^{-3} : 35,45 = 1,61 \cdot 10^{-3} \text{ mol L}^{-1}$
 b Je moet twee keer omrekenen: mg Fe^{2+} naar mol Fe^{2+} en m^3 naar L.
 250 mg Fe^{2+} komt overeen met $0,250 : 55,85 = 4,4762 \cdot 10^{-3} \text{ mol}$. Deze hoeveelheid is aanwezig in $1,00 \text{ m}^3$; dus in 1000 dm^3 .
 Dan is $[\text{Fe}^{2+}(\text{aq})] = 4,48 \cdot 10^{-6} \text{ mol L}^{-1}$.
 c Ga uit van het grondwater van opgave b. Hoeveel $\mu\text{mol Fe}^{2+}$ moet dan per liter verwijderd worden? Reken daarna verder!
 Er is $4,48 \mu\text{mol Fe}^{2+}$ per liter. Dus per liter water moet er verdwijnen: $4,48 - 0,385 = 4,095 \mu\text{mol}$. Uit $1,2 \cdot 10^7 \text{ m}^3$ water moet dan $4,095 \times 1,2 \cdot 10^7 \times 1000 = 4,9 \cdot 10^{10} \mu\text{mol Fe}^{2+}$ verdwijnen.
 Dat is 49 kmol Fe^{2+} . Dit komt overeen met $49 \times 55,85 = 2,7 \cdot 10^3 \text{ kg Fe}^{2+}$

- 18 a Wat betekent 15 volumeprocent MTBE in benzine?
 $100 \text{ L benzine bevat } 15 \text{ L MTBE}$
 $1,000 \text{ liter benzine bevat } 0,15 \text{ liter MTBE}$. Dat is $1,5 \cdot 10^2 \text{ cm}^3 \text{ MTBE}$. Dat komt dan overeen met $1,5 \cdot 10^2 \times 0,74 = 1,1 \cdot 10^2 \text{ g}$
 b Bereken eerst de molaire massa van MTBE.
 De molaire massa van $\text{C}_5\text{H}_{12}\text{O}$ is $88,15 \text{ g mol}^{-1}$. Dan is de concentratie $1,1 \cdot 10^2 : 88,15 = 1,3 \text{ mol L}^{-1}$

- 19 a Zoek in het register van Binas in welke tabel je de dichtheid van vloeistoffen kunt vinden.
 Benzine: $0,72 \cdot 10^3 \text{ kg m}^{-3}$ en bio-ethanol: $0,80 \cdot 10^3 \text{ kg m}^{-3}$.
 Dat is respectievelijk $0,72 \text{ g cm}^{-3}$ en $0,80 \text{ g cm}^{-3}$.
 b Wat betekent 15 volumeprocent?
 $1,00 \text{ liter mengsel bevat } 0,15 \text{ liter benzine}$. Dat is $1,5 \cdot 10^2 \text{ cm}^3 \text{ benzine}$. Dit komt overeen met $1,5 \cdot 10^2 \times 0,72 = 1,08 \cdot 10^2 \text{ g benzine}$. De molaire massa van benzine is $114,2 \text{ g mol}^{-1}$. Dat komt overeen met $1,08 \cdot 10^2 : 114,2 = 0,95 \text{ mol}$.
 De concentratie is dan $0,95 \text{ mol L}^{-1}$.

- 20 Wat betekent ppb?
 951 ppb betekent 951 m^3 pentaan in 10^6 m^3 gasmengsel. Dus er is $951 \cdot 10^{-6} \text{ m}^3$ pentaan in $1,00 \text{ m}^3$ gasmengsel. Dat is $0,951 \text{ dm}^3$ in $1,00 \text{ m}^3$ gasmengsel.
 Het molair volume van een gas is $24,5 \text{ dm}^3 \text{ mol}^{-1}$. Er is dan $0,951 : 24,5 = 3,88 \cdot 10^{-2} \text{ mol}$ per m^3 gasmengsel.

- 21 a 'M' staat voor molariteit.
 $2,5 \text{ M}$ betekent dat de concentratie (molariteit) van de glucose-oplossing $2,5 \text{ mol L}^{-1}$ is.
 250 mL van die oplossing bevat dan

- b De aanduiding $2,5 \text{ M}$ op het etiket hoeft natuurlijk niet aangepast te worden. $2,5 \text{ M}$ geeft de concentratie aan en door het uitschenken verandert de concentratie van een oplossing natuurlijk niet.

4.4 Rekenen met reactievergelijkingen

22 –

- 23 a $\text{CH}_4(\text{g}) + 2 \text{O}_2(\text{g}) \rightarrow \text{CO}_2(\text{g}) + 2 \text{H}_2\text{O}(\text{l})$
 b Werk volgens het stappenplan!
 Antwoord: $0,91 \text{ m}^3 \text{ CH}_4$
 Stap 1: zie a
 Stap 2: gegeven: CO_2 ; gevraagd: CH_4
 Stap 3: 1 mol CH_4 levert 1 mol CO_2 op.
 Stap 4: $1,8 \cdot 10^3 \text{ g CO}_2$ komt overeen met $1,8 \cdot 10^3 : 44,01 = 40,8997 \text{ mol CO}_2$.
 Stap 5: Dat ontstaat bij verbranding uit $40,8997 \text{ mol CH}_4$.
 Stap 6: Het molair volume van een gas is (bij $T = 273 \text{ K}$ en p_0) $2,24 \cdot 10^{-2} \text{ m}^3 \text{ mol}^{-1}$ (zie Binas tabel 7).
 Dus $40,8997 \text{ mol CH}_4(\text{g})$ komt overeen met $40,8997 \times 2,24 \cdot 10^{-2} = 0,91 \text{ m}^3 \text{ CH}_4$.
 Stap 7: je moet je antwoord geven in twee significante cijfers.
 c $1,00 \text{ m}^3$ aardgas bevat $0,91 \text{ m}^3$ methaan.
 Aardgas bevat dus $91 \text{ vol\%}$ methaan.

- 24 a C: verbranding
 b $\text{FeTiO}_3(\text{s}) + 6 \text{H}_2(\text{g}) \rightarrow 3 \text{H}_2\text{O}(\text{g}) + \text{Fe}(\text{s}) + \text{Ti}(\text{s})$
 c Antwoord: $4,95 \text{ kg ilmeniet}$
 Stap 1: uit $1,00 \text{ mol FeTiO}_3$ kan uiteindelijk $1,5 \text{ mol O}_2$ ontstaan.
 Stap 2: gegeven: zuurstof; gevraagd: ilmeniet
 Stap 3: $1,5 : 1$
 Stap 4: het molair volume van een gas is bij $T = 298 \text{ K}$ en p_0 gelijk aan $2,45 \cdot 10^{-2} \text{ m}^3 \text{ mol}^{-1}$ (zie Binas tabel 7).
 $1200 \text{ dm}^3 \text{ O}_2(\text{g})$ komt overeen met $1,200 \text{ m}^3$. Er is $1,200 : 2,45 \cdot 10^{-2} = 48,98 \text{ mol O}_2$ nodig. Dat ontstaat uit $32,65 \text{ mol FeTiO}_3$.
 Stap 5: de molaire massa van FeTiO_3 is $55,85 + 47,90 + 3 \times 16,00 = 151,8 \text{ g mol}^{-1}$.
 Er is dan per dag $151,8 \times 32,65 = 4,957 \cdot 10^3 \text{ g FeTiO}_3$ nodig.
 Stap 6: dat is $4,957 \text{ kg}$.
 Stap 7: de coëfficiënten uit de reactievergelijking (1 en 1,5) zijn telwaarden.
 Het gegeven 1200 dm^3 staat in 4 significante cijfers. Je mag het antwoord in 4 significante cijfers opgeven: $4,957 \text{ kg}$.

- 25 a $2 \text{SO}_2(\text{g}) + \text{O}_2(\text{g}) + 2 \text{Na}_2\text{CO}_3(\text{s}) \rightarrow 2 \text{CO}_2(\text{g}) + 2 \text{Na}_2\text{SO}_4(\text{s})$
 b Stap 4: de molaire massa van Na_2SO_4 is $142,0 \text{ g mol}^{-1}$.
 $24,3 \text{ g Na}_2\text{SO}_4$ komt overeen met $24,3 : 142,0 = 0,171 \text{ mol Na}_2\text{SO}_4$.
 Stap 5: dat komt overeen met $0,171 \text{ mol S}$. Dit is $0,171 \times 32,06 = 5,49 \text{ g S}$. Dat zat in 250 g steenkool .
 Stap 6: er is $4 \times 5,49 = 21,9 \text{ g S}$ per kg steenkool .
 Stap 7: het antwoord mag in 3 significante cijfers opgegeven worden: $21,9 \text{ g}$.

- 26 a De massa van 110 L benzine (dichtheid is $0,72 \text{ kg L}^{-1}$) is $0,72 \times 110 = 79,2 \text{ kg}$.
 Voor de heen en terugreis gebruik je dus $2 \times 79,2 = 158,4 \text{ kg} = (\text{afgerond}) 1,6 \cdot 10^5 \text{ g}$.
 b $2 \text{ C}_8\text{H}_{18}(\text{l}) + 25 \text{ O}_2(\text{g}) \rightarrow 16 \text{ CO}_2(\text{g}) + 18 \text{ H}_2\text{O}(\text{l})$
 c $1,6 \cdot 10^5 \text{ g}$ benzine (molaire massa is $114,2 \text{ g mol}^{-1}$) komt overeen met $(158,4 : 114,2) = 1,39 \cdot 10^3 \text{ mol C}_8\text{H}_{18}$.
 Daaruit ontstaat $8 \times 1,39 \cdot 10^3 = 1,11 \cdot 10^4 \text{ mol CO}_2$.
 Dus $1,11 \cdot 10^4 \times 44,01 = 4,9 \cdot 10^5 \text{ g}$.
 d fotosynthese
 e $6 \text{ CO}_2(\text{g}) + 6 \text{ H}_2\text{O}(\text{l}) \rightarrow \text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6(\text{s}) + 6 \text{ O}_2(\text{g})$
 f $1,11 \cdot 10^4 \text{ mol CO}_2$ komt overeen met $1,11 \cdot 10^4 : 6 = 1,85 \cdot 10^3 \text{ mol C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$. De molaire massa van $\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$ is $180,2 \text{ g mol}^{-1}$.
 Er kan dus $1,85 \cdot 10^3 \times 180,2 = 3,3 \cdot 10^5 \text{ g} = 3,3 \cdot 10^2 \text{ kg C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$ ontstaan.

- 27 a $\text{CaCO}_3(\text{s}) \rightarrow \text{CaO}(\text{s}) + \text{CO}_2(\text{g})$
 b Antwoord C: Thermolyse
 c 150 kg CaO (molaire massa $56,08 \text{ g mol}^{-1}$) komt overeen met $2,67 \cdot 10^3 \text{ mol CaO}$.
 Er is dan ook $2,67 \cdot 10^3 \text{ mol CaCO}_3$ nodig.
 Dat komt overeen met $2,67 \cdot 10^3 \times 100,1 = 2,68 \cdot 10^5 \text{ g} = 268 \text{ kg CaCO}_3$.
 d Schelpen bestaan voor 93,6% uit CaCO_3 . Er is dan $268 : 93,6 \times 100 = 286 \text{ kg}$ schelpen nodig en $2,67 \cdot 10^3 \text{ mol CaO}$ komt overeen met $2,67 \cdot 10^3 \text{ mol CO}_2$. Het molaire volume van een gas is bij de heersende omstandigheden $24,5 \text{ dm}^3 \text{ mol}^{-1}$ (zie tabel 7 van Binas).
 Er ontstaat dus $2,67 \cdot 10^3 \times 24,5 = 6,56 \cdot 10^4 \text{ dm}^3 \text{ CO}_2(\text{g})$.

- 28 a *Ga na in welke verhouding in mol ijzer en koolstofmono-oxide bij reactie 2 betrokken zijn. Daarna kun je met behulp van reactie 1 afleiden in welke verhouding in mol ijzer en koolstof 'reageren'. 1000 kg Fe komt overeen met $1000 : 55,85 = 17,91 \text{ kmol Fe}$. Daarvoor is nodig $1,5 \times 17,91 = 26,86 \text{ kmol CO}$. Dat ontstaat uit $26,86 \text{ kmol C}$. Dus $26,86 \times 12,01 = 322,6 \text{ kg koolstof}$.*
 b *Geef eerst de reactievergelijking van ijzer(III)oxide met koolstof waarbij onder andere koolstofdioxide ontstaat.*
 $\text{Fe}_2\text{O}_3 + 3 \text{ C} \rightarrow 2 \text{ Fe} + 3 \text{ CO}_2$
 Voor $17,91 \text{ kmol Fe}$ is dus $1,5 \times 17,91 = 26,86 \text{ kmol C}$ nodig.
 Dus $26,86 \times 12,01 = 322,6 \text{ kg koolstof}$.

4.5 Toepassing

Bloedarmoede

- 1 230 mg FeSO_4 (molaire massa $151,9 \text{ g mol}^{-1}$) komt overeen met $230 : 151,9 = 1,51 \text{ mmol FeSO}_4$. Daarin is dan ook $1,51 \text{ mmol Fe}$ aanwezig. Dat komt overeen met $1,51 \times 55,85 = 84,6 \text{ mg Fe}$. Klopt redelijk.
 2 Massa% Fe in FeCl_2 is:
 $(55,85 : 126,8) \times 100\% = 44,0\%$
 Massa% Fe in FeSO_4 is:
 $(55,85 : 151,9) \times 100\% = 36,8\%$
 In FeCl_2 zit dus per gram meer ijzer dan in FeSO_4 .

Brandstoffen

- 3 $\text{C}_7\text{H}_{16}(\text{l}) + 11 \text{ O}_2(\text{g}) \rightarrow 7 \text{ CO}_2(\text{g}) + 8 \text{ H}_2\text{O}(\text{l})$

- 4 $1,00 \text{ g}$ heptaan (molaire massa $100,2 \text{ g mol}^{-1}$) komt overeen met $9,98 \cdot 10^{-3} \text{ mol}$ heptaan. Dan is $11 \times 9,98 \cdot 10^{-3} = 0,110 \text{ mol}$ zuurstof nodig.
 5 Het molair volume van een gas bij 298 K is $24,5 \text{ dm}^3 \text{ mol}^{-1}$. Er is dan $0,110 \times 24,5 = 2,69 \text{ dm}^3$ zuurstof nodig. Dat komt voor in $2,69 \times (100 : 21) = 12,8 \text{ dm}^3$ lucht.
 6 $9,98 \cdot 10^{-3} \text{ mol}$ heptaan levert $7 \times 9,98 \cdot 10^{-3} = 6,99 \cdot 10^{-2} \text{ mol CO}_2$ (molaire massa $44,01 \text{ g mol}^{-1}$). Er ontstaat dan $3,07 \text{ g CO}_2$.
 7 *Stel het molair volume van een gas bij de omstandigheden in de motor op $V \text{ dm}^3 \text{ mol}^{-1}$.*
 Dan komt $9,98 \cdot 10^{-3} \text{ mol}$ heptaan overeen met $9,98 \cdot 10^{-3} \times V \text{ dm}^3$ heptaan. Dan is er $0,110 \times V \times (100 : 21) = 0,524 \text{ dm}^3$ lucht nodig (zie antwoord 4 en 5). De verhouding is dan: heptaan : lucht = $9,98 \cdot 10^{-3} : 0,524 = 9,98 : 524 = 1,00 : 52,5$ (dus ongeveer 1 : 50).

Bakpoeder

- 8 Bij verhitten ontstaat een gas. Dat 'blaast' het deeg op.
 9 $1,7 \text{ g NaHCO}_3$ (molaire massa $84,01 \text{ g mol}^{-1}$) komt overeen met $2,0 \cdot 10^{-2} \text{ mol NaHCO}_3$.
 Er ontstaat dan $1,0 \cdot 10^{-2} \text{ mol CO}_2$. Het molair volume van een gas bij 298 K is $24,5 \text{ dm}^3 \text{ mol}^{-1}$.
 Dus ontstaat $2,5 \cdot 10^2 \text{ cm}^3 \text{ CO}_2(\text{g})$.

Waterstofopslag

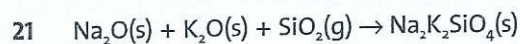
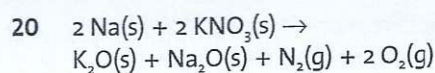
- 10 $2 \text{ H}_2(\text{g}) + \text{O}_2(\text{g}) \rightarrow 2 \text{ H}_2\text{O}(\text{l})$
 11 Het reactieproduct is water en geen broeikasgas als $\text{CO}_2(\text{g})$.
 12 De molaire massa van MgH_2 is $26,33 \text{ g mol}^{-1}$. In $1,000 \text{ mol MgH}_2$ komt $1,000 \text{ mol H}_2$ voor. Dat heeft een massa van $2,016 \text{ g}$.
 Het massa% waterstof is dan $(2,016 : 26,33) \times 100 = 7,66 \text{ massa\%}$.
 13 $1,00 \text{ cm}^3 \text{ Mg}$ is $1,74 \text{ g Mg}$. Dat komt overeen met $7,16 \cdot 10^{-2} \text{ mol Mg}$. Hierin kan dan ook $7,16 \cdot 10^{-2} \text{ mol H}_2$ worden opgeslagen.
 14 $1,00 \text{ cm}^3 \text{ H}_2(\text{l})$ is $7,0 \cdot 10^{-2} \text{ g H}_2(\text{l})$. Dat komt overeen met $3,5 \cdot 10^{-2} \text{ mol H}_2$.

- 15 De bewering klopt!

De chemie van een airbag

- 16 N_3^-
 17 Het atoomnummer van N is 7. Per atoom zijn er dan 7 elektronen. In totaal bevat het N_3^- ion dan $3 \times 7 + 1 = 22$ elektronen.
 18 $2 \text{ NaN}_3(\text{s}) \rightarrow 2 \text{ Na}(\text{s}) + 3 \text{ N}_2(\text{g})$
 19 Natrium reageert heel heftig met water.

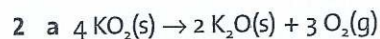

22 60 g NaN_3 (molaire massa 65,02 g mol⁻¹) komt overeen met 0,923 mol NaN_3 . Er ontstaat dan $1,5 \times 0,923 = 1,38$ mol $\text{N}_2\text{(g)}$, dus $1,38 \times 24 = 33$ dm³ $\text{N}_2\text{(g)}$.

23 Uit 0,92 mol NaN_3 ontstaat uiteindelijk 0,923 : 2 = 0,4615 mol $\text{Na}_2\text{K}_2\text{SiO}_4$; hiervan is de molaire massa 216,3 g mol⁻¹. Er ontstaat dan $0,4615 \times 216,3 = 1,0 \cdot 10^2$ g $\text{Na}_2\text{K}_2\text{SiO}_4\text{(s)}$.

Voorbeeldproefwerk

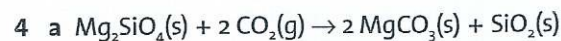
1 $1,8 \cdot 10^3$ m³ aardgas bevat $0,86 \times 1,8 \cdot 10^3 = 1,5 \cdot 10^3$ m³ methaan.
 De reactievergelijking voor de verbranding van methaan is:
 $\text{CH}_4\text{(g)} + 2 \text{O}_2\text{(g)} \rightarrow \text{CO}_2\text{(g)} + 2 \text{H}_2\text{O(l)}$
 Dus uit 1,00 mol CH_4 ontstaat ook 1,00 mol CO_2 . Het molair volume van een gas geeft aan dat 1,00 mol van een gas (zelfde p en T) hetzelfde volume hebben. Er ontstaat dus net zoveel m³ $\text{CO}_2\text{(g)}$ als er $\text{CH}_4\text{(g)}$ verbrand wordt: $1,5 \cdot 10^3$ m³.

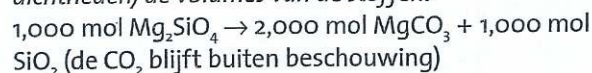
b 1,5 kg $\text{O}_2\text{(g)}$ per dag is in 30 dagen 45 kg $\text{O}_2\text{(g)}$; dat komt overeen met $45 : 32,0 = 1,4$ kmol $\text{O}_2\text{(g)}$. Daarvoor is nodig $1,4 : (3 \times 4) = 1,875$ kmol $\text{KO}_2\text{(s)}$. De molaire massa hiervan is 71,10 g mol⁻¹. Dus is nodig $71,10 \times 1,875 = 1,3 \cdot 10^2$ kg $\text{KO}_2\text{(s)}$.

c Uit 1,875 kmol $\text{KO}_2\text{(s)}$ ontstaat 0,94 kmol K_2O . Dit kan 0,94 kmol CO_2 binden. Het molair volume van een gas is bij deze omstandigheden 24,5 dm³ mol⁻¹. Er kan dan $0,94 \times 24,5 = 23$ dm³ $\text{CO}_2\text{(g)}$ gebonden worden.

3 Er is $120 \cdot 10^9$ liter verontreinigd water. Per liter bevat dat $3,0 \cdot 10^{-3}$ mol $\text{Cu}^{2+}\text{(aq)}$. Dat betekent dat er $120 \cdot 10^9 \times 3,0 \cdot 10^{-3} = 3,6 \cdot 10^8$ mol Cu^{2+} in de Berkely Pit aanwezig is. Dat is $2,3 \cdot 10^{10}$ g Cu^{2+} en dus $2,3 \cdot 10^7$ kg.

b Ga uit van 1,000 mol olivijn. Bereken vervolgens de massa van de stoffen en daaruit (met behulp van de dichtheden) de volumes van de stoffen.

$140,7 \text{ g} \rightarrow 168,6 \text{ g} + 60,09 \text{ g}$

$43,0 \text{ cm}^3 \rightarrow 51 \text{ cm}^3 + 22,7 \text{ cm}^3$

Het volume na de reactie is $51 + 22,7 = 73,7$ cm³. Het volume wordt dan $73,7 : 43,0 = 1,7 \times$ zo groot.

c Eén miljoen ton koolstofdioxide is $1,0 \cdot 10^6 \times 1,0 \cdot 10^3 = 1,0 \cdot 10^9$ kg CO_2 . De molaire massa van CO_2 is 44,01 g mol⁻¹.

Dus $1,0 \cdot 10^9 : 44,01 = 2,27 \cdot 10^7$ kmol CO_2 .

Om dit te binden is $2,27 \cdot 10^7 : 2 = 1,14 \cdot 10^7$ kmol $\text{Mg}_2\text{SiO}_4\text{(s)}$ nodig. De molaire massa hiervan is 140,7 g mol⁻¹.

Er is dan $140,7 \times 1,14 \cdot 10^7 = 1,6 \cdot 10^9$ kg olivijn nodig. Dat is 1,6 miljoen ton.

5 a Er is 0,600 L oplossing die 0,103 mol $\text{I}_2\text{(aq)}$ per liter bevat. Er is dan $0,600 \times 0,103 = 7,80 \cdot 10^{-2}$ mol $\text{I}_2\text{(aq)}$ aanwezig.

b Het gasmengsel bevat 20,0 mg $\text{H}_2\text{S(g)}$ per m³. De molaire massa van H_2S is 34,08 g mol⁻¹.

Er is dan $20,0 \cdot 10^{-3} : 34,08 = 5,87 \cdot 10^{-4}$ mol H_2S per m³ gasmengsel aanwezig.

Je kunt in totaal $7,80 \cdot 10^{-2}$ mol H_2S laten reageren.

Dat betekent dat je $7,80 \cdot 10^{-2} : 5,87 \cdot 10^{-4} = 1,3 \cdot 10^2$ m³ gas kunt reinigen.